

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Навчально-науковий інститут права та соціальних технологій
Юридичний факультет
Кафедра правоохоронної діяльності та загальноправових дисциплін

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до семінарських занять для здобувачів вищої освіти
спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність»

Обговорено і рекомендовано
на засіданні кафедри правоохоронної
діяльності та загальноправових
дисциплін
Протокол № 5 від 10 грудня 2021 року

Міжнародне право. Методичні вказівки до семінарських занять для здобувачів вищої освіти спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» / Укл.: Веремієнко С.В. – Чернігів: ННІ права і соціальних технологій НУ «Чернігівська політехніка». – 2021. – 49 с.

Укладач:

ВЕРЕМІЄНКО СВІТЛАНА ВІКТОРІВНА, старший викладач кафедри правоохоронної діяльності та загальноправових дисциплін

Відповідальний за випуск: КОЗИНЕЦЬ ОЛЕНА ГАВРИЛІВНА, завідувач кафедри правоохоронної діяльності та загальноправових дисциплін, кандидат історичних наук

Рецензент: Шестак Л.В., доцент кафедри публічного та приватного права ННІ права і соціальних технологій Національного університету “Чернігівська політехніка”, к.ю.н., доцент

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
1. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МІЖНАРОДНЕ ПРАВО»	
1.1. Тематичний план навчальної дисципліни «Міжнародне право»	8
1.2. Структура навчальної дисципліни.....	13
1.3. Система поточного та підсумкового контролю з навчальної дисципліни «Міжнародне право».....	14
2. ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	
Семінарське заняття 1. Історія розвитку міжнародного права. Становлення сучасного міжнародного права	19
Семінарське заняття 2. Визнання та правонаступництво у міжнародному праві.....	21
Семінарське заняття 3. Джерела міжнародного права	22
Семінарське заняття 4. Співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права	23
Семінарське заняття 5. Територія і міжнародне право	24
Семінарське заняття 6. Міжнародне право захисту прав людини	25
Семінарське заняття 7. Міжнародне гуманітарне право.....	26
Семінарське заняття 8. Відповідальність у міжнародному праві.....	28
Семінарське заняття 9. Право міжнародних договорів.....	29
Семінарське заняття 10. Право міжнародних організацій	30
ЛІТЕРАТУРА.....	33
ДОДАТКИ.....	39

ПЕРЕДМОВА

Семінарське заняття є одним з найважливіших видів навчальних занять у Національному університеті «Чернігівська політехніка», яке проводиться у формі дискусії навколо попередньо визначеної теми, до якої здобувачі вищої освіти (ЗВО) готують тези виступів на підставі індивідуально виконаного завдання. Семінари проводяться з основних тем програми навчальної дисципліни «Міжнародне право» і є ефективною формою закріплення теоретичних знань, отриманих на лекціях і під час самостійної роботи з навчальною і науковою літературою, міжнародно-правовими актами.

Метою семінарських занять з міжнародного права є опанування ЗВО навчальною дисципліною, забезпечення глибокого і всебічного аналізу та колективного обговорення основних проблем курсу, вироблення у ЗВО вміння користування спеціальною юридичною літературою, міжнародно-правовими актами, навичок аналітичного підходу до прийняття рішень з конкретних правових ситуацій, здійснення контролю знань ЗВО.

Основними завданнями семінарських занять з міжнародного права є:

- закріплення у ЗВО теоретичних знань;
- оволодіння ними науковим апаратом, навичками усного і письмового викладення навчального матеріалу;
- залучення їх до науки, наукових досліджень;
- прищеплення їм навичок творчого мислення, самостійного формулювання та висловлювання власних думок, а також захисту висунутих наукових положень та висновків;
- формування у них правового світогляду, здатності пов'язувати теоретичні положення з вимогами правоохоронної практики.

Якість проведення семінару перш за все залежить від підготовки ЗВО до нього, тому при підготовці до семінару кожен ЗВО повинен уважно ознайомитися з планом, який відображає зміст чергової теми заняття; прочитати і продумати свої лекційні записи, які стосуються теми семінару; вивчити чи законспектувати рекомендовану літературу; скористатися при потребі консультацією викладача; скласти розгорнутий план, тези чи конспект виступу з усіх питань теми заняття.

ЗВО необхідно відвідувати кожне семінарське заняття. Пропуск семінару позбавляє ЗВО можливості усвідомити, закріпити та отримати цілісне уявлення по тій чи іншій темі. Крім того, це створює значні труднощі при підготовці до модульного та підсумкового контролю знань.

Деякі питання роботи на семінарі:

- 1) переважна більшість семінарських занять проводиться у формі інтерактивної дискусії, під час якої викладач здійснює поточний контроль якості знань ЗВО, перевіряє виконання ними завдань самостійної роботи;

2) семінарське заняття починається вступним словом викладача, в якому він розкриває значення теми і цілі заняття, форми і методи його проведення;

3) ЗВО, розкриваючи зміст того чи іншого питання теми семінарського заняття повинен пов'язувати матеріал з актуальними проблемами сучасності, аналізувати міжнародно-правові явища, наводити приклади;

4) кожному ЗВО необхідно постійно вдосконалювати навички правильного вживання юридичних понять і термінів. Систематичні виступи на семінарах сприяють поповненню словарного запасу, а також вмінню лаконічно і точно висловлювати свої думки;

5) ЗВО повинні уважно слухати виступи своїх однокурсників і оцінювати наскільки глибоко розкриті питання. Це дає можливість кожному присутньому на семінарі висловити свою точку зору та подолати прогалини, які мали місце у відповіді. Активна участь на семінарських заняттях прищеплює навички участі у дискусії, аналізі різних точок зору, вмінню відстоювати власну позицію;

6) після закінчення виступу ЗВО відбувається обговорення проблеми. При цьому викладач не тільки направляє обговорення на розкриття основних питань, але і дає змогу виступити усім учасникам семінару. Якщо ж доповідач чи інший виступаючий на семінарі допускає явні помилки, то для виключення втрати часу викладач може його зупинити і надати слово іншому;

7) завершується семінарське заняття заключним словом викладача, в якому підсумовується робота групи, аналізується ступінь розкриття теми, оцінюються усі форми участі ЗВО на семінарі (виступ з питання, реферат, повідомлення, доповнення, зауваження тощо) та нараховуються рейтингові бали, а також дається завдання на наступне заняття.

Обов'язковим компонентом семінарського заняття з навчальної дисципліни «Міжнародне право» є підготовка рефератів з найбільш актуальних та складних питань курсу.

Реферат не є дослівним переказом тексту підручника або навчального посібника, а являє собою одну з форм наукового дослідження на певну тему, творчо перероблену на основі знайомства зі станом сучасних наукових досліджень (науково-проблемний реферат) або виклад основних положень певних видань чи їх частин (оглядово-інформаційний реферат).

Реферат має бути виконано самостійно. Мета написання реферату полягає у набутті ЗВО знань з міжнародного права, вмінь та навичок роботи з науковою літературою і міжнародно-правовими актами, самостійного аналізу та узагальнення матеріалу, формулювання власних висновків та пропозицій.

За допомогою рефератів ЗВО глибше вивчає найбільш складні, проблемні питання навчальної дисципліни, вчиться правильно оформлювати роботу та оприлюднювати результати своєї праці.

Підготовка реферату включає в себе такі етапи:

- 1) вибір теми;
- 2) підбір і вивчення спеціальної літератури та міжнародно-правових актів;
- 3) складання плану реферату;
- 4) викладення змісту теми;
- 5) оформлення реферату;
- 6) усний виступ з доповіддю.

1. Вибір теми

ЗВО самостійно обирає тему реферату з запропонованого переліку. Допускається закріплення декількох ЗВО за однією і тією ж темою реферату. В такому разі на семінарських заняттях один з них доповідає, а інші виступають з доповненнями чи уточненнями. ЗВО може в обсязі навчальної програми дисципліни сам запропонувати тему реферату, узгодивши її з викладачем.

При виборі теми ЗВО слід керуватися своїми інтересами до певної проблеми, можливостями підбору літератури тощо.

2. Підбір і вивчення спеціальної літератури та нормативно-правових актів

Роботу над рефератом потрібно починати з вивчення стосовно обраної теми відповідного розділу підручника, навчального посібника, конспекту лекції. Після того, як загальне уявлення про обрану тему склалося, ЗВО слід приділити серйозну увагу підбору і вивченню міжнародно-правових актів та літератури, орієнтовний список якої наведено після кожної теми. Однак запропонований перелік джерел не обмежує ініціативу ЗВО. Він може та мусить використовувати інші джерела, самостійно підібрані внаслідок вивчення бібліографії за обраною проблематикою.

3. Складання плану реферату

Після ознайомлення з літературою та міжнародно-правовими актами ЗВО складає план реферату, в якому конкретизує питання обраної теми, та який включає в себе:

- вступ;
- основну частину (виклад змісту теми);
- висновки;
- список використаної літератури.

Вступ є обов'язковою частиною реферату, в якому стисло обґрунтовується актуальність, наукова і практична значимість обраної теми, вказується на її місце у структурі курсу міжнародного права, формулюються цілі дослідження.

В основній частині реферату мають бути послідовно розглянуті всі питання теми.

Заклучна частина реферату має містити висновки, в яких формулюються результати дослідження, оцінки проаналізованого матеріалу, пропозиції чи рекомендації з досліджуваної проблематики.

Вступ і висновки реферату разом не повинні перевищувати одну чверть його обсягу.

4. Виклад змісту теми

Після підбору і вивчення літератури, визначення плану реферату слід приступити до узагальнення та систематизації зібраного матеріалу. Виклад матеріалу повинен бути чітким, логічним та послідовним. Викладати матеріал у рефераті рекомендується у безособовій формі висловлювання (наприклад, "вважаємо", "думаємо", "раहुємо" та інше). Необхідно вживати терміни, властиві даній науці, уникати незрозумілих понять та складних граматичних зворотів. Допускається змінювати терміни, окремі слова і словосполучення прийнятими текстовими скороченнями, значення яких зрозуміле з контексту реферату.

При використанні цитат з наукових джерел слід пам'ятати, що вони необхідні для підтвердження думки автора реферату, або ж для висловлювання своєї думки на протигагу іншій. Занадто зловживати ними не слід.

ЗВО доцільно звернути увагу на такі характерні недоліки, які трапляються при написанні реферату і які можуть призвести до незадовільної оцінки:

- механічне, дослівне переписування використаної літератури;
- поверховий, не аргументований виклад основних теоретичних положень;
- невідповідність між змістом роботи та її планом;
- абстрактний виклад теми, відсутність посилань на міжнародно-правові акти
- недбалість і неграмотність викладу.

Отже, основними вимогами до написання реферату є вміння виділяти головні теоретичні питання і роз'яснювати їх на конкретному матеріалі, логічно та послідовно розкривати зміст теми, використовуючи при цьому сучасну юридичну літературу.

5. Оформлення реферату

ЗВО повинен пам'ятати, що через оформлення реферату, його зовнішній вигляд, викладач формує першу думку про зміст матеріалу. Тому кожному ЗВО необхідно дотримуватись принципів академічної доброчесності та стандартних вимог, які висуваються щодо рефератів.

Загальний обсяг реферату не повинен перевищувати 10 друкованих сторінок тексту, набраного 14 шрифтом через 1,5 інтервали.

Після написання реферату ЗВО повинен виступити з доповіддю на семінарському занятті. ЗВО протягом десяти хвилин має викласти основні положення свого дослідження, обґрунтувати наукову і практичну значимість обраної теми, сформулювати пропозиції чи рекомендації. Після виступу, при необхідності, відповісти на запитання викладача та інших учасників семінару.

За результатами обговорення реферату ЗВО виставляється відповідна кількість балів, які враховуються при виставленні підсумкової оцінки з навчальної дисципліни.

1. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МІЖНАРОДНЕ ПРАВО»

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни «Міжнародне право»

Змістовий модуль 1. Поняття та юридична природа міжнародного права. Суб'єкти міжнародного права.

Тема 1. Поняття та юридична природа міжнародного права

Поняття міжнародного права. Термін «міжнародне право». Характерні особливості міжнародного права. Предмет і об'єкт міжнародного права. Міжнародне право як особлива система права. Функції міжнародного права. Система і структура сучасного міжнародного права. Галузі та інститути міжнародного права.

Тема 2. Історія розвитку міжнародного права. Становлення сучасного міжнародного права

Виникнення міжнародного права. Періодизація історії міжнародного права. Міжнародне право рабовласницької доби. Міжнародне право феодальної доби. Міжнародне право у XIX столітті. Міжнародне право початку XX століття. Міжнародне право у період між двома світовими війнами. Розвиток міжнародного права після другої світової війни.

Тема 3. Суб'єкти міжнародного права

Поняття суб'єкта міжнародного права. Поняття міжнародної правосуб'єктності. Класифікація суб'єктів міжнародного права. Держави як основні суб'єкти міжнародного права. Міжнародна правосуб'єктність націй і народів, які борються за незалежність. Правосуб'єктність міжнародних організацій. Особливості правосуб'єктності державоподібних утворень. Правосуб'єктність інших учасників міжнародних відносин.

Тема 4. Міжнародно-правове визнання та правонаступництво

Поняття визнання та його юридичне значення. Теорії визнання. Форми визнання: де-юре, де-факто. Види визнання. Визнання нових держав. Визнання нових урядів. Визнання національно-визвольного руху, органів опору та визнання статусу воюючої сторони. Практика визнання урядів в еміграції.

Поняття правонаступництва. Види правонаступництва. Об'єкти правонаступництва. Правонаступництво щодо міжнародних договорів. Правонаступництво щодо державної власності. Правонаступництво щодо державних архівів. Правонаступництво щодо державних боргів. Права і обов'язки держав у сфері правонаступництва. Правонаступництво України після розпаду Радянського Союзу.

Змістовий модуль 2. Норми, принципи та джерела міжнародного права

Тема 5. Норми та принципи міжнародного права

Поняття і характерні ознаки норм міжнародного права. Класифікація міжнародно-правових норм. Ієрархія норм міжнародного права. Узгодження волевиявлення держав як спосіб створення норм. Особливості створення звичаєвих норм міжнародного права. Створення імперативних норм.

Поняття та особливості принципів міжнародного права. Класифікація основних принципів міжнародного права. Зміст основних принципів міжнародного права.

Тема 6. Джерела міжнародного права

Поняття джерел міжнародного права. Види джерел міжнародного права. Перелік джерел в ст. 38 Статуту Міжнародного Суду ООН.

Міжнародний договір. Роль договору в сучасних міжнародних відносинах. Особливості міжнародного договору. Міжнародний звичай. Особливості міжнародного звичаю. Спільні та відмінні риси міжнародного договору та звичаю. Допоміжні джерела міжнародного публічного права. Джерела «м'якого права». Правотворчі рішення міжнародних організацій. Судові рішення. Доктрина міжнародного права.

Поняття кодифікації міжнародного права. Розвиток кодифікації міжнародного права до першої світової війни. Кодифікація міжнародного права під егідою Ліги Націй. Кодифікація міжнародного права після другої світової війни. Види кодифікації Постійна Комісія з міжнародного права. Головні напрямки кодифікації міжнародного права.

Тема 7. Співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права

Взаємозв'язок міжнародного і внутрішньодержавного права: в економічній сфері, політичній та гуманітарній. Функції держави та їх узгодження із міжнародним правом. Уніфікація законодавств держав. Вплив внутрішньодержавного права на міжнародне право. Вплив міжнародного права на внутрішньодержавне. Поняття імплементації та трансформації норм.

Колізії норм внутрішнього права з нормами міжнародних договорів.

Види трансформації: пряма трансформація, опосередкована та змішана трансформація. Відсилаючи норми. Співвідношення міжнародного і внутрішнього права відповідно до законодавства України.

Змістовий модуль 3. Територія та населення у міжнародному праві

Тема 8. Територія у міжнародному праві

Поняття території у міжнародному праві. Класифікація територій. Склад і юридична природа державної території.

Державні кордони. Делімітація та демаркація кордонів. Правовий режим державного кордону.

Підстави та способи зміни державної території.

Міжнародне морське право. Міжнародно-правовий режим рік і озер. Міжнародне повітряне право. Міжнародне космічне право. Міжнародно-правовий режим Арктики та Антарктики.

Тема 9. Населення і міжнародне право

Поняття населення у міжнародному праві. Склад населення. Роль міжнародного права у регулюванні правового становища населення.

Міжнародно-правове регулювання питань громадянства. Принцип реального та ефективного громадянства. Набуття громадянства. Припинення громадянства. Множинне громадянство та його правові наслідки. Правовий статус осіб без громадянства.

Поняття іноземних громадян. Правовий режим іноземців, його види. Міжнародно-правове регулювання становища біженців, переміщених осіб, вимушених переселенців.

Поняття політичного притулку, його види. Умови та порядок надання політичного притулку.

Тема 10. Міжнародне право захисту прав людини

Поняття прав людини. Історія розвитку та становлення прав людини. Розвиток концепції прав людини в ХХ столітті.

Класифікація прав людини. Проблема універсальності прав людини. Міжнародні стандарти у сфері прав людини як основа правоохоронної діяльності.

Поняття, функції та принципи міжнародного захисту прав людини. Джерела міжнародного захисту прав людини. Міжнародні механізми захисту прав людини. Універсальні та регіональні інституційні механізми захисту прав людини. Європейська система захисту прав людини. Європейський суд з прав людини.

Змістовий модуль 4. Основні правові інститути та галузі міжнародного права.

Тема 11. Мирні засоби вирішення міжнародних спорів

Поняття міжнародного спору та ситуації. Види міжнародних спорів.

Поняття мирних засобів розв'язання міжнародних спорів. Міжнародно-правове забезпечення мирних засобів розв'язання міжнародних спорів. Дипломатичні та правові засоби вирішення міжнародних спорів. Переговори. Добрі послуги та посередництво. Міжнародні слідчі та погоджувальні комісії. Міжнародний арбітраж. Міжнародна судова процедура. Вирішення спорів міжнародними організаціями.

Тема 12. Відповідальність у міжнародному праві

Поняття міжнародно-правової відповідальності. Суб'єкти міжнародно-правової відповідальності. Підстави міжнародно-правової відповідальності. Поняття і види міжнародних протиправних діянь. Ознаки міжнародного правопорушення. Класифікація міжнародних правопорушень.

Види та форми міжнародно-правової відповідальності. Відповідальність політична та матеріальна. Відповідальність за правомірну діяльність. Відповідальність міжнародних організацій.

Поняття і характерні особливості міжнародно-правових санкцій. Типи і види міжнародно-правових санкцій. Умови правомірності міжнародно-правових санкцій. Механізм застосування міжнародно-правових санкцій. Поняття, підстави, умови правомірності та механізм застосування контрзаходів.

Санкції щодо Російської Федерації та персональні спеціальні обмежувальні заходи, спрямовані на припинення агресії РФ проти України.

Обставини, що звільняють від міжнародно-правової відповідальності.

Тема 13. Міжнародне кримінальне право

Поняття, джерела та принципи міжнародного кримінального права. Міжнародні злочини та індивідуальна кримінальна відповідальність за міжнародним правом. Юрисдикційні питання у міжнародному кримінальному праві. Міжнародний кримінальний процес. Міжнародні кримінальні судові установи. Міжнародний кримінальний суд. Україна та Міжнародний кримінальний суд.

Поняття та принципи міжнародного співробітництва держав у протидії злочинності. Форми та напрямки міжнародного співробітництва у боротьбі зі злочинністю. Міжнародно-правовий механізм протидії транснаціональній злочинності. Міжнародна правова допомога у сфері правоохоронної діяльності. Міжнародно-правове регулювання інституту видачі осіб (екстрадиції). Міжнародне співробітництво у протидії злочинності у рамках міжнародних організацій. Міжнародна організація кримінальної поліції (Інтерпол): цілі, завдання, функції, структура. Принципи співробітництва Інтерполу. Європейський поліцейський офіс (Європол) як форма регіонального співробітництва у боротьбі зі злочинністю.

Тема 14. Міжнародне гуманітарне право

Поняття міжнародного гуманітарного права. Збройні конфлікти в сучасному світі та їх класифікація. Джерела міжнародного гуманітарного права.

Міжнародно-правове регулювання початку війни. Оголошення війни. Стан війни, його правові наслідки. Правовий статус учасників збройних конфліктів. Комбатанти і некомбатанти. Окремі категорії осіб, які беруть участь у воєнних діях. Режим воєнного полону.

Режим воєнної окупації. Захист цивільного населення та цивільних об'єктів у період збройного конфлікту. Захист культурних цінностей.

Засоби ведення війни. Методи ведення війни. Нейтралітет у війні. Права та обов'язки нейтральних держав.

Міжнародно-правова регламентація припинення воєнних дій. Закінчення стану війни, його правові наслідки.

Тема 15. Право міжнародних договорів

Поняття права міжнародних договорів. Кодифікація і прогресивний розвиток права міжнародних договорів.

Сторони договору. Право на участь в міжнародних договорах. Предмет договору. Правомірність договору. Підстави для недійсності договорів.

Класифікація міжнародних договорів. Міжнародні договори у сфері правоохоронної діяльності.

Форма договору. Структура договору. Мова договору. Стадії укладання міжнародних договорів. Порядок набуття чинності міжнародним договором. Ратифікація, прийняття, схвалення, приєднання. Депозитарій і його функції. Застереження до договору. Реєстрація договору. Тлумачення міжнародного договору.

Дія міжнародного договору. Набуття чинності міжнародного договору. Строк дії. Пролонгація. Порядок виконання міжнародних договорів. Припинення дії міжнародних договорів.

Тема 16. Право зовнішніх зносин

Поняття та джерела права зовнішніх зносин. Система права зовнішніх зносин.

Органи зовнішніх зносин держави і їх система.

Поняття дипломатичного права. Поняття та види дипломатичних представництв. Функції дипломатичного представництва. Структура і персонал дипломатичного представництва. Початок і закінчення дипломатичної місії. Дипломатичні привілеї та імунітети.

Поняття консульського права. Поняття та класи консульських установ. Встановлення консульських відносин і організація консульств. Функції консульських установ. Структура і персонал консульських установ. Привілеї та імунітети консульської установи та консульських працівників.

Тема 17. Право міжнародних організацій

Поняття, функції та принципи права міжнародних організацій. Поняття міжнародної організації. Значення міжнародних організацій у сучасному світі. Історія міжнародних організацій.

Види міжнародних організацій. Поняття міжнародної міжурядової організації. Членство в міжнародних організаціях. Порядок вступу та виходу з міжнародної організації. Організаційна структура міжнародних організацій. Правові акти міжнародних організацій. Юридична природа сучасних міжнародних організацій. Міжнародна правосуб'єктність міжнародних організацій. Договірні правоздатність міжнародних організацій. Привілеї та

імунітети міжнародних організацій. Постійні представництва держав при міжнародних організаціях.

Організація Об'єднаних Націй. Історія її створення. Статут ООН. Мета і принципи ООН. Членство в ООН. Система головних органів ООН. Спеціалізовані установи ООН. Міжнародна правоохоронна сфера як напрям діяльності ООН. Поліція ООН як провідний суб'єкт правоохоронної діяльності місії Організації Об'єднаних Націй по підтриманню й відновленню міжнародного миру і безпеки. Цілі, основні завдання і принципи діяльності Поліції ООН. Правове регулювання участі України у міжнародних миротворчих операціях.

Регіональні міжнародні організації. Правова природа Європейського Союзу. Створення ЄС. Компетенція Євросоюзу. Інституційний механізм ЄС. Взаємодія права Європейського Союзу і міжнародного права. Відносини між Україною і Європейським Союзом.

Міжнародні неурядові організації. Міжнародні конференції.

1.2. Структура навчальної дисципліни

Назви тем змістових модулів		Кількість годин для денної / заочної форми навчання							
		Лекції		Практ, семінар		Сам.роб		Разом	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Змістовий модуль 1. Поняття та юридична природа міжнародного публічного права. Суб'єкти міжнародного публічного права									
Тема 1. Поняття та юридична природа міжнародного права.		2				6		8	
Тема 2. Історія розвитку міжнародного права. Становлення сучасного міжнародного права				2		6		8	
Тема 3. Суб'єкти міжнародного права		2				6		8	
Тема 4. Міжнародно-правове визнання та правонаступництво				2		6		8	
Разом за змістовим модулем 1:		4		4		24		32	
Змістовий модуль 2. Норми, принципи та джерела міжнародного публічного права									
Тема 5. Норми та принципи міжнародного права		2				5		7	
Тема 6. Джерела				2		5		7	

міжнародного права								
Тема 7. Співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права	2		2		3		7	
Разом за змістовим модулем 2:	4		4		13		21	
Змістовий модуль 3. Територія та населення у міжнародному публічному праві								
Тема 8. Територія у міжнародному праві			2		6		8	
Тема 9. Населення і міжнародне право	2				6		8	
Тема 10. Міжнародне право прав людини	2		2		4		8	
Тема 11. Мирні засоби вирішення міжнародних спорів	2				6		8	
Разом за змістовим модулем 3:	6		4		22		32	
Змістовий модуль 4. Основні галузі міжнародного публічного права.								
Тема 12. Відповідальність у міжнародному праві	2		2		3		7	
Тема 13. Міжнародне кримінальне право	2				4		6	
Тема 14. Міжнародне гуманітарне право			2		4		6	
Тема 15. Право міжнародних договорів			2		3		5	
Тема 16. Право зовнішніх зносин	2				3		5	
Тема 17. Право міжнародних організацій			2		4		6	
Разом за змістовим модулем 4:	6		8		21		35	
Всього годин:	20		20		80		120	

1.3. Методи контролю з навчальної дисципліни «Міжнародне право»

Оцінювання знань ЗВО здійснюється відповідно до «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Національного університету “Чернігівська політехніка”», погодженого вченою радою НУ “Чернігівська політехніка” (протокол № 6 від 31.08.2020 р.) та введеного в дію наказом ректора НУ “Чернігівська політехніка” від 31.08.2020 р. № 26.

Система оцінювання знань ЗВО включає поточний, проміжний та семестровий контроль знань з дисципліни. Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням у національну шкалу та шкалу ECTS.

З дисципліни ЗВО може набрати до 70% підсумкової оцінки за виконання всіх видів робіт, що виконуються протягом семестру і до 30% підсумкової оцінки – на екзамені.

Поточний контроль здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних та семінарських занять, виконання індивідуальних завдань і оцінюється сумою набраних балів. Поточний контроль реалізується у формі опитування, виступів на семінарських заняттях, перевірки результатів виконання індивідуальних завдань, контролю засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання ЗВО.

Проміжний контроль має на меті оцінку результатів знань ЗВО після вивчення матеріалу з кожного змістовного модуля дисципліни. Цей вид контролю проводиться у формі тестування та контрольної роботи і оцінюється відповідною сумою балів. Контрольна робота проводиться після вивчення четвертого змістовного модуля. Після вивчення першого, другого та третього змістовних модулів проводиться тестування. Варіанти завдань для тестування та контрольної роботи знаходяться в пакеті документів на дисципліну.

ЗВО, який з поважних причин, підтверджених документально, не мав можливості брати участь у формах поточного та проміжного контролю має право на його відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання.

Результати поточного та проміжного контролю реєструються в журналі викладача. Передача пропущених без поважних причин робіт проміжного контролю або з метою підвищення кількості набраних балів упродовж семестру не дозволяється.

Семестровий контроль проводиться у формі екзамену. Екзаменаційні білети охоплюють всю програму дисципліни і передбачають визначення рівня знань та ступеня опанування ЗВО компетентностей.

Умовою допуску до екзамену є виконання всіх видів навчальної роботи передбачених даною робочою програмою. Якщо здобувач вищої освіти виконав всі види робіт протягом семестру, то він, за бажанням, може залишити набрану кількість балів як підсумкову оцінку і не складати екзамен.

У випадку, якщо ЗВО протягом семестру не виконав у повному обсязі передбачених робочою програмою навчальної дисципліни всіх видів навчальної роботи, має більше 30% пропусків навчальних занять (без поважних причин) від загального обсягу аудиторних годин навчальної дисципліни або не набрав мінімально необхідну кількість балів – 30 балів (тобто кількість балів, яка сумарно з максимально можливою кількістю балів, які здобувач вищої освіти може отримати під час семестрового контролю не дозволить

отримати підсумкову оцінку «задовільно – Е, 60 балів»), то він не допускається до складання екзамену під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку, передбаченому «Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Національного університету «Чернігівська політехніка».

Повторне складання екзамену з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється. За результатами семестру в залікову відомість виставляється оцінка відповідно до шкали оцінювання, що наведена в наступному розділі.

Політика дотримання академічної доброчесності ґрунтується на «Кодексі академічної доброчесності Національного університету «Чернігівська політехніка», погодженого вченою радою НУ «Чернігівська політехніка» (протокол № 6 від 31.08.2020 р.) та введеного в дію наказом ректора НУ «Чернігівська політехніка» від 31.08.2020 р. № 26.

12. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

1) робота на семінарських заняттях	до 30
балів;	
1.1. виступ на семінарському занятті	до 4
балів;	
1.2. доповнення, запитання доповідачу на семінарському занятті	до 2 балів;
2) робота на лекції (активність роботи, ведення конспектів)	до 3
балів;	
3) ведення конспекту самостійної роботи	до 7
балів;	
4) виконання тестових завдань до тем	до 8
балів	
5) контрольні тести	до 12 балів;
6) виконання індивідуального завдання	до 10 балів;
Всього балів за 100 бальною шкалою	70
балів	
8) екзамен	до 30
балів;	
Всього балів за 100 бальною шкалою	30
балів	
Разом балів за 100 бальною шкалою	до 100
балів	

Критерії оцінювання знань та самостійної роботи ЗВО

Виступ на семінарському занятті оцінюється у балах за такими критеріями:

5 бали – ЗВО у повному обсязі опрацював програмний матеріал (нормативно-правові акти, базову і додаткову літературу), має глибокі й міцні знання, упевнено оперує набутими знаннями, робить обґрунтовані висновки, може вільно висловлювати власні судження і переконливо їх аргументувати, може аналізувати нормативно-правові акти, здатний презентувати власне розуміння, оцінку міжнародно-правових явищ.

4 бали – ЗВО вільно володіє навчальним матеріалом (опрацював базову і деяку частину додаткової літератури і нормативно-правових актів), аналізує інформацію і формулює нескладні висновки, обґрунтовує свої висновки посиланням на міжнародно-правові норми; може дати визначення понять, самостійно встановлює причинно-наслідкові зв'язки; може узагальнювати та застосовувати набуті знання.

3 бали – ЗВО загалом самостійно відтворює програмний матеріал (на рівні підручника), може дати стисло характеристику питання, загалом правильно розуміє міжнародно-правові терміни, але у викладеному матеріалі є істотні прогалини, виклад не самостійний (переказ підручника), є певні неточності як у матеріалі, так і у висновках, аргументація слабка.

2 бал – ЗВО за допомогою викладача намагається відтворити матеріал, але відповідь неповна, в ній налічується багато неточностей, головний зміст матеріалу не розкрито.

1 балів – ЗВО не готовий до семінарського заняття або має лише приблизне уявлення про питання, що розглядається на занятті, може сказати два-три речення по суті питання, назвати деякі терміни, але не може їх пояснити, головний зміст матеріалу не розкрито.

Доповнення до виступу, запитання доповідачу на семінарському занятті.

Суттєве доповнення до доповіді основного доповідача, яке ґрунтується на ознайомленні з монографічною, науковою літературою.

Задані запитання доповідачу є не просто уточнюючими, а мають дискусійний характер.

Ведення конспекту лекцій оцінюється за такими критеріями: повнота, охайність, грамотність.

3 бали - наявність усіх компонентів лекцій, які відповідають усім вимогам;

до **2 балів** - неохайне оформлення;

до **1 балу** - відсутність у конспекті окремих лекцій або недостатньо повне відображення лекційного матеріалу у конспекті.

Ведення конспекту самостійної роботи оцінюється за такими критеріями: повнота, охайність, грамотність.

7 балів - наявність усіх компонентів кожної теми самостійної роботи, які відповідають усім вимогам;

до 5 балів - наявність усіх компонентів кожної теми самостійної роботи, але неохайне оформлення;

до 3 балів - за відсутності у конспекті окремих тем самостійної роботи або недостатньо повне відображення матеріалу з тем самостійного вивчення у конспекті.

Виконання тестових завдань оцінюється у балах пропорційно кількості правильних відповідей.

Виконання контрольної роботи оцінюється у балах за такими критеріями:

12 балів – повна відповідь на питання;

9 - 11 балів – відповідь, яка позбавлена серйозних неточностей, але має окремі недоліки;

від 5 до 8 балів – неповна відповідь на запитання, в якій налічується не багато неточностей;

від 0 до 4 балу неповна відповідь на запитання, в якій налічується багато неточностей, не достатнє володіння науковим апаратом.

Виконання індивідуального завдання.

При оцінюванні результатів виконання індивідуальних завдань використовується диференційований підхід, в основу якого покладено виокремлення різних форм індивідуальної роботи ЗВО. Індивідуальна робота ЗВО здійснюється шляхом виконання одного або декількох видів індивідуальних науково-дослідних або творчих завдань (за умови, що загальна кількість балів за виконані види завдань не перевищує 10), які обираються ЗВО з урахуванням його творчих можливостей, навчальних здобутків і наукових інтересів за погодженням з викладачем.

Тема завдання має бути розкрита на належному рівні. Робота повинна мати творчий характер, продемонструвати аналітичні навички студента, його вміння працювати з бібліографією тощо. Особлива увага звертається на оформлення науково-довідникового матеріалу, цитат та посилань на джерела.

Кількість балів, які отримують ЗВО залежно від виду індивідуальної роботи:

до 10 балів:

- публікація тез наукових доповідей у матеріалах наукових конференцій або статті в науковому виданні в межах тематики програми міжнародного публічного права;

- виступ на студентській або іншій науковій конференції, круглому столі з науковою доповіддю (повідомленням) у межах тематики навчальної дисципліни;

- участь у науковому гуртку кафедри (підготовка під керівництвом наукового керівника і виступ з науковою доповіддю на засіданні наукового гуртка кафедри);

- підготовка студентської наукової роботи в межах тематики програми з екологічного права для участі у конкурсі студентських наукових робіт;

- тематичне узагальнення правозастосовної практики з метою отримання поглиблених знань щодо особливостей застосування окремих норм екологічного законодавства.

до 5 балів:

- виконання індивідуальної науково-дослідної роботи;

до 4 балів:

- підготовка і написання реферату за однією з рекомендованих тем;

- створення тестів або презентації за заданою викладачем темою курсу;

до 3 балів:

- складання бібліографічних списків (переліку літератури) за заданою викладачем темою.

- підготовка невеликої (не більше 5-ти хв.) наукової доповіді в межах тематики програми міжнародного публічного права, її презентація на семінарському занятті в рамках вивчення поточної теми;

- анотування або аналіз наукової та навчально-методичної літератури з міжнародного публічного права;

до 2 балів:

- відвідування наукових, науково-практичних конференцій, круглих столів та інших заходів, пов'язаних з навчальною дисципліною.

Екзамен.

Для складання екзамену існують білети. Білети складаються із трьох питань.

Критерії оцінювання:

- від 26 до 30 балів - відповідь повна і зміст відповіді ЗВО повністю відповідає сутності поставленого запитання;

- від 18 до 25 балів - ЗВО виконує всі завдання без грубих помилок;

- від 11 до 17 балів - ЗВО допускає грубі помилки і всі питання виконані менш ніж на половину;

- не більше 10 балів - при невиконанні хоча б одного завдання білету.

Повторне складання екзамену з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється.

2. ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття № 1

Тема: Історія розвитку міжнародного права

План:

1. Виникнення міжнародного права і періодизація його історії
2. Міжнародне право стародавнього часу (*від часу виникнення перших держав до падіння Римської імперії 476 року*)
3. Міжнародне право середніх віків (*від падіння Римської імперії до Вестфальського миру 1648 року*)
4. Міжнародне право у період від Вестфальського миру до Гаазьких конференцій миру 1899 та 1907 року (період класичного міжнародного права)
5. Міжнародне право початку ХХ століття (періоду Гаазьких конференцій миру)
6. Міжнародне право у період між двома світовими війнами (1919-1939рр.)
7. Становлення сучасного міжнародного права (*від закінчення II світової війни та заснування ООН до нашого часу*)

Теми рефератів:

1. Найвизначніші події та дати в історії міжнародного права.
2. Міжнародні конгреси і конференції ХІХ століття.
3. Міжнародно-правове значення Гаазьких конференцій миру
4. Стародавні міжнародні договори, що дійшли до наших днів.
5. Класичне міжнародне право
6. Ліга Націй - перша всесвітня міжнародна організація
7. Роль статуту ООН у становленні сучасного міжнародного права.

Контрольні запитання:

1. За яким критерієм, як правило, проводять періодизацію історії розвитку міжнародного права?
2. У якій державі існував інститут проксенів? Яким було його призначення? Яку назву мав аналогічний правовий інститут у Давньому Римі?
3. Які галузі міжнародного права були започатковані в стародавні часи?
4. Коли були укладені найдавніші відомі науці міжнародні договори? Яким питанням вони були присвячені? Як забезпечувалось їх виконання?

5. Хто були суб'єктами міжнародного права у період його зародження? Як змінився перелік суб'єктів міжнародного права у середні віки?
6. Який засіб розв'язання міжнародних спорів найчастіше використовувався у стародавньому світі? Які засоби для цього використовувались у середньовіччі?
7. Які існували правила ведення війни у давнину? Як вони змінилися у середні віки?
8. У чому особливість посольського права в античні часи? Як воно змінилося в період середньовіччя?
9. Як вплинув розпад Римської імперії на розвиток міжнародного права?
10. Які правові підстави (способи, форми) зміни приналежності державної території існували у феодальний період?
11. Які джерела морського права використовувались у середньовіччі?
12. Які історичні події вплинули на розвиток класичного міжнародного права?
13. Яке значення (політичне і правове) мали положення Вестфальського трактату?
14. Який внесок у розвиток міжнародного права зробила Велика Французька революція?
15. Яким питанням були присвячені Гаазькі конференції миру?
16. У класичному міжнародному праві існували поняття «цивілізовані народи» і «нецивілізовані народи». Який зміст цих термінів?
17. З якою метою була створена Ліга Націй?
18. Назвіть найважливіші риси (положення) сучасного міжнародного публічного права? У якому документі вони сформульовані?

Рекомендована література:

1. Буткевич О. В. Історія міжнародного права : підручник / О. В. Буткевич. – Київ : Ліра-Ка, 2018. – 408 с
2. Гавриленко О. А. Історія міжнародного права : хрестоматія-практикум / О. А. Гавриленко, Т. Л. Сироїд, Л. В. Новікова. – Харків : Вид-во Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна, 2016. – 676 с.
3. Історія міжнародного права / авт. кол.; під ред. А. И. Дмитрієва, У. Э. Батлера. - Видавництво 2-е, доп. і перераб. - Одеса: Фенікс, 2013. - С. 122 - 190.
4. Дмитрієв А. І., Дмитрієва Ю. А., Задорожній О. В. Історія міжнародного права: Монографія. – К.: Промені, 2008. – 384 с.

Семінарське заняття № 2

Тема: Визнання та правонаступництво у міжнародному праві

План:

1. Поняття визнання та його юридичне значення.
2. Теорії визнання.
3. Форми та види визнання.
4. Поняття та принципи правонаступництва.
5. Об'єкти та види правонаступництва.

Теми рефератів:

1. Критерії міжнародно-правового визнання держав.
2. правонаступництво України після розпаду Радянського Союзу.

Контрольні запитання:

1. Дайте визначення поняття «визнання у міжнародному праві» та проаналізуйте його особливості.
2. У чому відмінність між конститутивною та декларативною теоріями визнання?
3. Поясніть відмінності між доктриною Тобара та доктриною Естрада.
4. Визначте види та форми визнання.
5. У яких ситуаціях виникає питання правонаступництва?
6. Що є об'єктами правонаступництва?
7. Які особливості правонаступництва України після розпаду СРСР?

Міжнародно-правові акти та рекомендована література:

1. Віденська конвенція про правонаступництво держав щодо договорів від 23.08.1978. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_185
2. Віденська Конвенція про правонаступництво держав щодо державної власності, державних архівів і державних боргів від 08.04.1983. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_072
3. Закон України «Про правонаступництво України» // ВВР, 1991, N 46, ст.617. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1543-12>
4. Угода про розподіл всієї власності колишнього Союзу РСР за кордоном. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/997_022
5. Єфремова К.В., Маринів І.І. Визнання держави у сучасному міжнародному праві (на прикладі Косово). *Право та інноваційне суспільство*. 2020. № 2 (15). С. 18-22.
6. Матіяшек П. Проблеми права правонаступництва держав і права міжнародних договорів // *Право України*. - 2005. - № 10 С. 131-132.
7. Тарасов О. В. Суб'єкт міжнародного права: проблеми сучасної теорії : монографія / О. В. Тарасов. – Харків : Право, 2014. – 512 с

Семінарське заняття № 3

Тема: Джерела міжнародного права

План:

1. Поняття та види джерел міжнародного права.
2. Договір у сучасному міжнародному праві.
3. Звичай у сучасному міжнародному праві.
4. Кодифікація міжнародного права.

Теми рефератів:

1. Діяльність Комісії міжнародного права ООН з кодифікації міжнародного права.
2. Концепція «м'якого права» у міжнародному праві.
3. Ієрархія джерел міжнародного права
4. Рішення міжнародних органів та організацій як джерела міжнародного права
5. Односторонні акти держав як джерела міжнародного права..
6. Головні напрямки кодифікації сучасного міжнародного права

Контрольні запитання:

1. Чим відрізняються джерела міжнародного та національного права?
2. Визначте роль міжнародного договору в системі джерел міжнародного права.
3. Назвіть основні елементи міжнародного звичаю.
4. Яка відмінність між загальними принципами права та основними принципами міжнародного права?
5. Назвіть допоміжні джерела міжнародного права згідно ст. 38 Статуту МС ООН.
6. Назвіть джерела міжнародного права, які не закріплені в Статуті МС ООН.

Міжнародно-правові акти та рекомендована література:

1. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду ООН від 26.06.1945. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_010
2. Положення про Комісію міжнародного права від 21.11.1947 URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_a01
3. Віденська конвенція про право міжнародних договорів від 23.05.1969 URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_118
4. Віденська конвенція про право договорів між державами та міжнародними організаціями або між міжнародними організаціями URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_a04
5. Конституція України від 28.06.1996 // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – № 30.
6. Про міжнародні договори України від 29.06.2004 // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, N 50, ст.540/
7. Погребняк С. Загальні принципи права, як джерело права // Вісник академії правових наук України. – 2011. - №1 (64). – С.14-25.

8. Щокін Ю. В. Міжнародно-правовий звичай: проблеми теорії і практики : монографія / Ю. В. Щокін ; Нац. ун-т «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». – Харків : Право, 2012. – 456 с

Семінарське заняття № 4

Тема: Співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права

План

1. Проблеми та теорії співвідношення міжнародного і внутрішньодержавного права.
2. Способи взаємодії міжнародного і внутрішньодержавного права.
3. Законодавство України про взаємодію міжнародного і внутрішньодержавного права.

Теми рефератів:

1. Міжнародне право як фактор удосконалення національного законодавства.
2. Вплив міжнародного права на формування конституційних норм в Україні.
3. Імплементация міжнародно-правових норм у внутрішнє законодавство України.

Контрольні запитання:

1. Назвіть та охарактеризуйте основні теорії співвідношення міжнародного та національного права.
2. Які існують способи імплементации міжнародно-правових норм?
3. Чи можливе укладення міжнародного договору, який суперечить законодавству України?

Міжнародно-правові акти та рекомендована література:

1. Конституція України, прийнята 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30. - Ст. 141.
2. Закон України «Про міжнародні договори України» від 29.06.2004 р. // Відомості Верховної Ради України, 2004, № 50, ст.540
3. Взаємодія міжнародного права з внутрішнім правом України : монографія / В. І. Акуленко, Г. А. Андреасян, Г. О. Білоричський та ін. ; за ред. В. Н. Денисова. – Київ : Юстиніан, 2006. – 672 с

Семінарське заняття № 5

Тема: Територія і міжнародне право

План:

1. Поняття території у міжнародному праві. Класифікація територій.
2. Склад і юридична природа державної території.
3. Державні кордони. Делімітація та демаркація кордонів.
4. Підстави та способи зміни державної території.

Теми рефератів:

1. Міжнародно-правовий режим Арктики.
2. Міжнародно-правовий режим Антарктики.
3. Правовий режим міжнародних рік та каналів.
4. Демілітаризація та нейтралізація території.
5. Державні кордони України: нормативно-правове закріплення, проблеми делімітації з сусідніми державами
6. Міжнародно-правовий режим космічного простору та небесних тіл.

Контрольні запитання:

1. Назвіть приклади територій зі змішаним режимом.
2. Які ознаки території з міжнародним режимом,
3. Які основні ознаки міжнародної ріки?
4. Наведіть приклади демілітаризованих територій?
5. Які способи зміни державної території є правомірними?
6. Чи дозволяється окупація та анексія в сучасному міжнародному праві?
7. Який порядок встановлення державних кордонів?
8. Охарактеризувати правовий режим державного кордону та прикордонний режим.
9. **Дайте визначення понять:** територія, державна територія, міжнародна територія, демілітаризована територія, нейтралізована територія, державний кордон, делімітація державного кордону, демаркація державного кордону, сецесія, цесія, ад'юдикація, акреція, анексія.

Міжнародно-правові акти та рекомендована література

1. Договір про постійний нейтралітет та експлуатацію Панамського каналу від 07.09.1977. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/591_002
2. Договір про Шпіцберген від 09.02.1920 URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/998_112
3. Договір про Антарктику від 01.12.1959 URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_224
4. Конвенція про режим проток від 20.07.1936 URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_228
5. Конвенція про режим судноплавства на Дунаї від 18.08.1948 URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_175
6. Конвенція щодо забезпечення вільного користування Суецьким каналом від 29.10.1888 URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_190

7. Кононенко В. П. Вирішення територіальних спорів Міжнародним Судом ООН: теорія і практика : монографія / В. П. Кононенко. – Київ-Одеса : Фенікс, 2018. – 438 с.
8. Анцелевич Г. Международно-правовое положение Антарктики // Український часопис міжнародного права. - 2001. - № 1.

Семінарське заняття № 6

Тема: Міжнародне право захисту прав людини План

1. Поняття та класифікація прав людини у міжнародному праві.
2. Джерела міжнародного захисту прав людини.
3. Міжнародні механізми захисту прав людини.
4. Європейська система захисту прав людини.

Теми рефератів:

1. Історія розвитку та становлення інституту прав людини.
2. Розвиток концепції прав людини в ХХ столітті.
3. Міжнародний захист прав людини в умовах збройних конфліктів.
4. Регіональні системи захисту прав людини.
5. Міжнародно-правовий захист прав жінок.
6. Міжнародно-правовий захист прав дітей.
7. Міжнародно-правовий захист прав національних меншин.

Контрольні запитання:

1. Дайте визначення поняття «права людини».
2. Як класифікують права людини у міжнародному праві?
3. Назвіть міжнародно-правові акти, які складають сучасний «Біль про права».
4. Визначте роль і місце Загальної декларації прав людини у системі джерел міжнародного права захисту прав людини
5. Охарактеризуйте міжнародні механізми захисту прав людини.
6. Назвіть складові європейської системи захисту прав людини.
7. Яка процедура звернення до Європейського суду з прав людини?
8. Який порядок розгляду справ Європейським судом з прав людини?

Міжнародно-правові акти та рекомендована література

1. Загальна декларація прав людини. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/995_015
2. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/995_043
3. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/995_042

4. Регламент Європейського суду з прав людини // Практика Європейського суду з прав людини. Рішення. Коментарі. —1999. -№1.-С. 123-217.
5. Буроменський М. В. Міжнародний захист прав людини та права біженців: Навч. посіб. - К.: Либідь. 2002.
6. Буроменський М. В. Звернення до Європейського суду із прав людини: Практика суду і особливості українського законодавства. - Х.: Фоліо. 2000
7. Присяжнюк Т. Система Європейської конвенції про захист прав і основних свобод людини – унікальний інструмент захисту порушених прав //Право України. –2001. - № 6. – С.32-37.
8. Задорожній О. В. Від теорії міжнародного права до практики захисту прав людини : монографія / О. В. Задорожній, О. Р. Поєдинок. – Київ : Фенікс, 2018. – 718 с
9. Сироїд Т. Л. Міжнародний захист прав людини : навч. посіб. / Т. Л. Сироїд, Л. О. Фоміна. – Харків : Право, 2019. – 310 с.
10. Руднева О. М. Міжнародні стандарти прав людини та їх роль у розвитку правової системи України : монографія / О. М. Руднева. – Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2010. – 352 с
11. Мицик В. В. Права людини у міжнародному праві. Міжнародно-правові механізми захисту : підручник / В. В. Мицик. – Київ : Фенікс, 2010. – 722с.
12. Міжнародний захист прав людини : посібник / [Т. Л. Сироїд, О. А. Гавриленко, Є. Б. Тітов, Л. О. Фоміна] ; за заг. ред. Т. Л. Сироїд. – Харків : ФОП Бровін О. В., 2018. – 292 с.

Семінарське заняття № 7

Тема: Міжнародне гуманітарне право

План:

1. Поняття та джерела міжнародного гуманітарного права
2. Початок війни, його правові наслідки.
3. Учасники збройних конфліктів. Режим воєнного полону
4. Обмеження засобів і методів ведення війни
5. Режим воєнної окупації. Захист цивільних об'єктів і культурних цінностей під час збройних конфліктів
6. Нейтралітет у війні.
7. Закінчення війни, його міжнародно-правові наслідки

Теми рефератів:

1. Правове регулювання морської війни.
2. Дозволені міжнародним правом засоби та способи ведення війни.
3. Права та обов'язки нейтральних держав під час війни

Контрольні запитання:

1. Що є предметом міжнародного гуманітарного права?

2. Яка відмінність між поняттями «збройний конфлікт міжнародного характеру» і «збройний конфлікт неміжнародного характеру»?
3. Охарактеризуйте «Право Женеви» і «Право Гааги» як джерела міжнародного гуманітарного права.
4. Які міжнародно-правові наслідки початку і закінчення війни?
5. В чому полягає відмінність між поняттями «стан війни» і «воєнний стан»?
6. На які види поділяється населення воюючих держав?
7. Назвіть дозволені і заборонені методи та засоби ведення війни.
8. Які особливості міжнародно-правового статусу військовополонених?
9. Розкрийте зміст і види нейтралітету під час війни.
10. Визначте поняття «окупована територія».
11. Чим відрізняється припинення воєнних дій від закінчення війни?

Міжнародно-правові і акти та рекомендована література:

1. Конвенція про поводження з військовополоненими. 12.08.1949 р. // Там же. -С. 356-368.
2. Конвенція про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях, 12.08.1949 р. //Там же. -С. 349-355.
3. Конвенция о неприменимости срока давности к военным преступлениям и преступлениям против человечества от 26.11.1968 г. // Україна в міжнародно-правових відносинах. -Кн. 1. -К.: Юрінком, 1996.-С. 126-131
4. Договір про відмову від війни як знаряддя національної політики. 27.08.1928 р. // Міжнародне право в документах / За заг. ред. М.В. Буроменського - 2-е вид., виправл і доповн. — Х.: Мачулін. 2006. -С. 335.
5. Репецький В.М. Міжнародне гуманітарне право: підручник/ В.М.Репецький, В.М.Лисик.- К.: Знання, 2007.- 467с.
6. Короткий Т. Р. Звичаєві норми міжнародного гуманітарного права: довідник / Т. Р. Короткий, М. М. Гнатовський. – Київ : Фенікс, 2017. – 40с.
7. Дяченко В.І., Цюрупа М.В., Шумський П.В. Міжнародне гуманітарне право: філософсько-правова доктрина регулювання збройних конфліктів: Навч. посіб. / Міжнародний фонд "Відродження" / В.П. Андрущенко (передм.). - К.: Сфера, 1999. Ч. 1: Історія становлення. - 1999. - 127 с.
8. Дяченко В.І., Цюрупа М.В., Шумський П.В. Міжнародне гуманітарне право: філософсько-правова доктрина регулювання збройних конфліктів. - К.: КВП, 1998. -103 с.
9. Дмитрієв А.І., Дяченко В.І., Цюрупа М.В. Міжнародне гуманітарне право: філософсько-правова доктрина

- регулювання збройних конфліктів: Навч. посіб. - К.: Сфера, 1999. Ч. 2: Словник-довідник основних термінів і понять. - 1999. —137 с.
10. Дмитрієв А.І., Дяченко В.І., Цюрупа М.В. Міжнародне гуманітарне право: філософсько-правова доктрина регулювання збройних конфліктів: Навч. посіб. - К.: Сфера, 1999. Ч. 4: Джерела, принципи, норми. - 2000. - 118 с.
 11. Дмитрієв А.І. Міжнародне гуманітарне право: основи концепції / Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; Вища школа права при Інституті держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. - К.: Логос, 1999. - 119 с.
 12. Базов В.П., Качан І.І., Майоров І.О., Поніматченко Ю.А. Міжнародне гуманітарне право: Навч. посіб. - К.: Варта, 2000. - 172с.
 13. Ярмак В.Х. Міжнародне гуманітарне право, що застосовується в період збройних конфліктів та імплементація його Україною: Автореф. дис. ... юрид. наук: 12.00.11 / Національ юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. - Х., 2003 19 с.
 14. Цибуленко Є.М. Міжнародно-правове регулювання застосування звичайних озброєнь: Дис. ... канд. юрид. на; 12.00.11 / Київський ун-т ім. Тараса Шевченка. Інститут міжнародних відносин. - К., 1999. - 184с.

Семінарське заняття № 8

Тема: Відповідальність у міжнародному праві

План:

1. Поняття міжнародно-правової відповідальності.
2. Підстави міжнародно-правової відповідальності.
3. Види міжнародно-правової відповідальності.
4. Форми нематеріальної (політичної) відповідальності в міжнародному праві
5. Форми матеріальної міжнародно-правової відповідальності
6. Реалізація міжнародно-правової відповідальності

Теми рефератів:

1. Поняття та види міжнародних правопорушень
2. Міжнародно-правова відповідальність за правомірну діяльність (відповідальність за ризик)
3. Поняття та механізм застосування міжнародно-правових санкцій

4. Обставини, що звільняють від відповідальності у міжнародному праві.
- 5.

Контрольні запитання:

1. Назвіть підстави міжнародно-правової відповідальності.
2. Які види міжнародно-правових діянь держав виділені у Проекті статей про відповідальність держав Комісії міжнародного права?
3. Чим відрізняються поняття «міжнародні злочини» та «злочини за міжнародним правом»?
4. Охарактеризуйте види та форми міжнародно-правової відповідальності.
5. Як визначено поняття санкцій в Статуті ООН?
6. Які обставини виключають протиправність діяння держави?

Міжнародно-правові акти та рекомендована література:

1. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду ООН від 26.06.1945. URL:http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_010
2. Проект статей об ответственности государств за международно-противоправные деяния 2001 г. // Доклад Комиссии международного права о работе ее пятьдесят третьей сессии (A/56/10). - Нью-Йорк : ООН, 2001. С. 26-46. Ст. 3.
3. Антонович М. Відповідальність держави та особи в міжнародному праві //Укр. часопис міжнар. права. - 2002. :№2. - С. 21-28
4. Блажевич Ю. Деякі аспекти історичного розвитку інституту відповідальності за міжнародні правопорушення // Підприємництво, господарство і право. - 2002, № 5.
5. Гусейнов Л.Г. Відповідальність держав за порушення міжнародних зобов'язань у галузі прав людини: Автореф. дис. ... д.ю.н.: 12.00.11. - К., 2000. - 36с.
6. Маловацький О. Міжнародно-правова відповідальність держави за міжнародні неправомірні акти: актуальні теоретико-доктринальні підходи до визначення та розуміння. URL: <https://eppd13.cz/wp-content/uploads/2018/2018-5-4/06.pdf>

Семінарське заняття № 9

Тема: Право міжнародних договорів

План:

1. Поняття, джерела та суб'єкти права міжнародних договорів
2. Поняття, правова природа та класифікація міжнародних договорів. Форма та структура міжнародного договору.
3. Процес укладення міжнародних договорів.
4. Набрання чинності міжнародним договором, його реєстрація, опублікування та тлумачення.

5. Припинення, зупинення та визнання міжнародних договорів недійсними.

Теми рефератів

1. Забезпечення виконання міжнародних договорів.
2. Відповідальність за несумлінне виконання договорів у міжнародному праві

Контрольні запитання:

1. Розкрийте поняття міжнародного договору
2. За якими критеріями класифікують міжнародні договори?
3. Яка структура міжнародного договору?
4. Назвіть стадії укладення міжнародних договорів.
5. Який порядок набрання чинності міжнародними договорами?
6. Які функції депозитарію.?
7. Назвіть підстави припинення та зупинення міжнародних договорів.
8. **Дайте визначення понять:** парафування, ратифікація, денонсація, застереження, депозитарій.

Міжнародно-правові акти та рекомендована література:

1. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду ООН від 26.06.1945. URL:http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_010
2. Положення про Комісію міжнародного права від 21.11.1947. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_a01
3. Віденська конвенція про право міжнародних договорів від 23.05.1969 URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_118
4. Віденська конвенція про право договорів між державами та міжнародними організаціями або між міжнародними організаціями URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_a04
5. Конституція України від 28.06.1996 // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – № 30. – ст. 141.
6. Про міжнародні договори України від 29.06.2004 // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, N 50, ст.540
7. Мережко О.О. Право міжнародних договорів: сучасні проблеми теорії та практики: Монографія.- К.: Таксон, 2002.- 344с.
8. Чубарев В.Л. Елементарний курс права міжнародних договорів: Навч. посібник. - К., 2001. - 176 с.

Семінарське заняття № 10

Тема: Право міжнародних організацій

План:

1. Поняття, ознаки та види міжнародних організацій.

2. Організація Об'єднаних Націй. Статут ООН. Завдання і принципи ООН. Членство в ООН.
3. Система головних органів ООН.
4. Європейський Союз: правові засади створення та функціонування.

Теми рефератів:

1. Проблема реформування ООН
2. Механізм прийняття рішень міжнародними організаціями.
3. Рада Європи: цілі, принципи, структура. Участь України в цій організації
4. НАТО: цілі, принципи, структура. Взаємини з Україною
5. Міжнародні конференції.
6. Історія створення ООН.
7. Спеціалізовані установи ООН.
8. Поліція ООН як провідний суб'єкт правоохоронної діяльності місії ООН по підтриманню й відновленню міжнародного миру і безпеки.
9. Відносини між Україною і Європейським Союзом.

Контрольні запитання:

1. Визначте поняття та ознаки міжнародної організації
2. Які ознаки міжурядових і неурядових міжнародних організацій?
3. Який обсяг правосуб'єктності міжнародних організацій?
4. Яка структура міжнародних організацій?
5. Охарактеризуйте Організацію Об'єднаних Націй як універсальну міжнародну організацію.
6. Яка внутрішня структура Організації Об'єднаних Націй?
7. Охарактеризуйте процедуру прийняття рішень Радою Безпеки ООН.
8. Проаналізуйте юрисдикцію Міжнародного Суду ООН.
9. Яка роль спеціалізованих установ у системі ООН?
10. Які основні проблеми ООН на сьогодні?
11. Проаналізуйте особливості Європейського Союзу як регіональної міжнародної організації.
12. Розкрийте особливості організації проведення міжнародних конференцій та ухвалення ними рішень.

Міжнародно-правові акти та рекомендована література:

1. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду ООН від 26.06.1945. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_010
2. Статут Ради Європи від 05.05.1949 URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_001
3. Заключний Акт НБСЄ від 01.08.1975. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_055

4. Віденська конвенція про право договорів між державами та міжнародними організаціями або між міжнародними організаціями URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_a04
5. Північноатлантичний договір від 04.04.1949. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/950_008
6. Циганкова Т.М. Міжнародні організації: навч. посібник / Т.М.Циганкова, Т.Ф.Гордеєва.- 2-е вид., перероб. І доп.- К.: КНЕУ, 2001.- 340с.
7. Європейський Союз в міжнародно-правових відносинах: Навч. посібник / За ред. О.Н. Ярмиша / Тамм А.Є., Ріяка В.О., Коломієць Ю.М. - Х., 2003.
8. Основи права Європейського Союзу : підручник / Т.М. Анакіна, О. А. Гавриленко, Ф. Крістані та ін. ; за ред. Т. Л. Сироїд. – Харків : Право, 2018. – 456 с.
9. Мокій А. І. Міжнародні організації : навч. посіб. / А. І. Мокій, Т. П. Яхно, І. Г. Бабець. – Київ : Центр учб. літ., 2011. – 280 с
10. Муравйов В. Особливий характер правової систем Європейського Союзу. // Підприємство, держава і право, 2002. №8. - С. 86.
11. Міжнародні організації : навч. посіб. / [О. С. Кучик, І. Р. Суховолець, А. Б. Сельмах та ін.] ; за заг. ред. О. С. Кучика ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – 2-ге вид., перероб. і допов. – Київ : Знання, 2007. – 749 с.
12. Міжнародні організації : підручник / [В. В. Копійка, Ю. С. Скороход, В. М. Матвієнко та ін. ; за ред. В. В. Копійки] ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – 2-ге вид., перероб. і допов. – Київ : ВПЦ «Київ. ун-т», 2015. – 783 с

ЛІТЕРАТУРА

Базова література:

1. Антонович М.М. Міжнародне право: навч.посібник.- К.: Юрінком Інтер, 2011.- 384с.
2. Анцелевич Г.О., Покрещук О.О. Міжнародне публічне право - К.: Алерта, 2005. - 424 с.
3. Баймуратов М. О. Міжнародне публічне право : підручник / М. О. Бай- муратов. – Київ : Фенікс; 2018. – 762 с
4. Буроменський М.В. Міжнародне право. Підручник.- К .: Юрінком Інтер.-2005.-336с.
5. Буткевич В.Г., Мицик В.В., Задорожній О.В. Міжнародне право. Основи теорії: Підручник / За ред. В.Г.Буткевича. – К.: Либідь, 2002. – 608с.
6. Войціховський А. В. Міжнародне право : підручник / А. В. Войціховський; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2020. – 544 с.
7. Дмитрієв А.І., Муравйов В.І. Міжнародне публічне право: Навч.посіб. / Відп. редактори Ю.С.Шемшученко, Л.В.Губерський – К.: Юрінком Інтер, 2000. – 640с.
8. Міжнародне право. Основні галузі: підручник для вузів/ За ред. В.Г.Буткевича.- К.: Либідь, 2004.- 816с.
9. Міжнародне публічне право : підручник : у 2 т. / [В. В. Мицик, М. В. Бу- роменський, О. В. Буткевич та ін.] ; за ред. В. В. Мицика. – Харків : Право, 2019. – Т. 1: Основи теорії. – 416 с
10. Міжнародне публічне право : підручник : у 2 т. / [В. В. Мицик, М. В. Бу- роменський, М. М. Гнатовський та ін.] ; за ред. В. В. Мицика. – Харків : Право, 2019. – Т. 2: Основні галузі. – 624 с
11. Міжнародне публічне право: Підручник. / За ред. В.М. Репецького. - К., 2012. - 437 с.
12. Пронюк Н.В. Сучасне міжнародне право: навч. посіб. – 2-ге вид., змін. та доп. – К.: КНТ, 2010.- 280с.
13. Сироїд Т. Л. С. Міжнародне публічне право : підручник / Т. Л. Сироїд. - Одеса Фенікс, 2018. -744 с.
14. Теліпко В.Е., Овчаренко А.С. Міжнародне публічне право: Навч.посіб. / За заг. ред. Теліпко В.Е. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 608с.
15. Тимченко Л. Д. Міжнародне право : підручник / Л. Д. Тимченко, В. П. Кононенко; МОН МС України. – Київ : Знання, 2012. – 632 с.
16. Черкес М. Ю. Міжнародне право: підруч. / М. Ю. Черкес. – 6-те вид., виправл. і доповн. – К.: Знання, 2011. – 397 с.
17. Shaw M.N. International Law. - Cambridge University Press. - 2008. - 1542 p.

Допоміжна література

1. Антонович М. Міжнародне публічне право: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів. - К.: КМ Академія, 2003. - 308 с.
2. Антонович М. Відповідальність держави та особи в міжнародному праві // Український часопис міжнародного права. - 2002. - №2.
3. Анцелевич Г.О., Покрещук О.О. Міжнародне право: Підручник для студ. спец. «Міжнародне право» вищ. навч. закладів / Українська академія зовнішньої торгівлі. - К.: Алерта; Пектораль, 2003. - 409 с.
4. Базов В.П., Качан І.І., Майоров І.О., Поніматченко Ю.А. Міжнародне гуманітарне право: Навч. посіб. - К.: Варта, 2000. - 172с.
5. Баймуратов М.О. Міжнародне право. - Х.: Одиссей, 2002. - 672 с.
6. Баймуратов М.О. Міжнародне публічне право. - Х.: «Одиссей», 2008.- 704с.
7. Батрименко В. І. Міжнародне право : навч. посіб. / В. І. Батрименко; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. - К., 2012. - 323 с.
8. Беллер Гернот, Дмитрієв А. Вестфальський мир 1648 року (до 350-ї річниці договорів). - К.: Ін Юре, 1998.
9. Буроменський М. В. Звернення до Європейського суду з прав людини: Практика суду і особливості українського законодавства. - Х.: Фоліо. 2000
10. Буроменський М. В. Міжнародний захист прав людини та права біженців: Навч. посіб. - К.: Либідь. 2002.
11. Буткевич О. В. Історія міжнародного права : підручник / О. В. Бутке- вич. – Київ : Ліра-Ка, 2018. – 408 с
12. Взаємодія міжнародного права з внутрішнім правом України : монографія / В. І. Акуленко, Г. А. Андреасян, Г. О. Білорицький та ін. ; за ред. В. Н. Денисова. – Київ : Юстиніан, 2006. – 672 с
13. Вихрист С. До визначення екстрадиції // Український часопис міжнародного права. - 2001. - № 1.
14. Гавриленко О. А. Історія міжнародного права : хрестоматія-практикум / О. А. Гавриленко, Т. Л. Сироїд, Л. В. Новікова. – Харків : Вид-во Харків. нац. ун- ту ім. В. Н. Каразіна, 2016. – 676 с
15. Галкіна І.В. Міжнародно-правові засади мирного врегулювання міжнародних спорів // Держава і право: 36. наук, праць. Спецвипуск. - К., Дніпропетр., 2003. - С. 63-66.
16. Гердеген М. Міжнародне право / М. Гердеген ; пер. з нім. Р. Корнута. – Київ : К.І.С., 2011. – 516 с
17. Гіждіван Л.Ю. Становлення та розвиток співробітництва України з Радою Європи у сфері прав людини: Дис.... канд. юрид. наук: 12.00.11 /НАН України; Інститут держави і права ім. В.М. Корецького. - К., 2001. - 203 с.

18. Гусейнов Л.Г. Відповідальність держав за порушення міжнародних зобов'язань у галузі прав людини: Автореф. дис. ... д.ю.н.: 12.00.11. - К., 2000. - 36с.
19. Дмитрієв А. Державний суверенітет та проблеми теорії міжнародного права // Юридичний вісник України. - 3 серпня 2000 року. - № 31. - С.26-28.
20. Дмитрієв А.І. Вестфальський мир 1648 року і сучасне міжнародне право / Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; Київський ун-т права. - К., 2001. - 425 с.
21. Дмитрієв А.І. Міжнародне гуманітарне право: основи концепції / Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; Вища школа права при Інституті держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. - К.: Логос, 1999. - 119 с.
22. Дмитрієв А.І. Міжнародне публічне право: Практикум/ А.І.Дмитрієв, А.С.Мацко, В.І.Муравйов; Відп.ред.: Ю.С.Шемшученко, Л.В.Губерський.- К.: Юрінком Інтер, 2001.- 352с.
23. Дмитрієв А.І., Дяченко В.І., Цюрупа М.В. Міжнародне гуманітарне право: філософсько-правова доктрина регулювання збройних конфліктів: Навч. посіб. - К.: Сфера, 1999. Ч. 2: Словник-довідник основних термінів і понять. - 1999. —137 с.
24. Дмитрієв А.І., Дяченко В.І., Цюрупа М.В. Міжнародне гуманітарне право: філософсько-правова доктрина регулювання збройних конфліктів: Навч. посіб. - К.: Сфера, 1999. Ч. 4: Джерела, принципи, норми. - 2000. - 118 с.
25. Дмитрієв А.І., Шепель А.О. Деякі проблеми еволюції міжнародного права // Часопис Київського університету права. -2003. -№ 2.- С. 59-64.
26. Добрянський С. Європейський Союз та Рада Європи: можливості міжнародно-судового захисту прав людини (порівняльний аналіз) //Вісник Академії правових наук України. - 2000. -№3.-С. 27-36.
27. Дрьоміна Н. В. Юрисдикція міжнародних кримінальних судів і трибуналів : монографія / Н. В. Дрьоміна. – Одеса : Фенікс, 2006. – 223 с
28. Дяченко В.І., Цюрупа М.В., Шумський П.В. Міжнародне гуманітарне право: філософсько-правова доктрина регулювання збройних конфліктів: Навч. посіб. / Міжнародний фонд "Відродження" / В.П. Андрущенко (передм.). - К.: Сфера, 1999. Ч. 1: Історія становлення. - 1999. - 127 с.
29. Дячяко В.І., Цюрупа М.В., Шумський П.В. Міжнародне гуманітарне право: філософсько-правова доктрина регулювання збройних конфліктів. - К.: КВП, 1998. -103 с.
30. Європейський Союз в міжнародно-правових відносинах: Навч. посібник / За ред. О.Н. Ярмиша / Тамм А.Є., Ріака В.О., Коломієць Ю.М. - Х., 2003.

31. Журавка О. Міжнародно-правова характеристика інституту громадянства: Дис.... канд. юрид. наук: 12.00.11 / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. - Х., 1999. - 203 с.
32. Задорожній О. В. Від теорії міжнародного права до практики захисту прав людини : монографія / О. В. Задорожній, О. Р. Поєдинок. – Київ : Фенікс, 2018. – 718 с
33. Ильин Ю.Д. Лекции по международному публичному праву.- Х: Консум, 1996.- 236с.
34. Іванов Ю.А. Міжнародне право: Посібник для підгот. до іспитів. - К., 2004. - 202 с.
35. Капіца Ю. Проблемні питання гармонізації законодавства України з міжнародно-правовими нормами // Юридичний вісник України. - 28.09-4.10.2000 р. - № 39.
36. Кононенко В. П. Вирішення територіальних спорів Міжнародним Судом ООН: теорія і практика : монографія / В. П. Кононенко. – Київ-Одеса : Фенікс, 2018. – 438 с.
37. Короткий Т. Р. Звичаєві норми міжнародного гуманітарного права : до-відник / Т. Р. Короткий, М. М. Гнатовський. – Київ : Фенікс, 2017. – 40 с
38. Маланчук П. Вступ до міжнародного права за Ейкхерстом: Пер. з англ. - Х.: Консул, 2000.
39. Матіяшек П. Проблеми права правонаступництва держави і права міжнародних договорів // Право України. - 2005. - № 10 С. 131-132.
40. Мережко О.О. Концепція гуманітарної інтервенції і механізм захисту прав людини в рамках ООН: Дис.... канд. юри, наук: 12.00.11 / Київський національний ун-т ім. Т. Шевченк Інститут міжнародних відносин. - К., 1996. - 175 с.
41. Мережко О.О. Право міжнародних договорів: сучасні проблеми теорії та практики: Монографія.- К.: Таксон, 2002.- 344с.
42. Миронова В.О. Класифікація злочинів проти миру і безпеки людства // Вісник Національного університету внутрішніх справ. - 2004. - № 25. - С. 166-170.
43. Мицик В. В. Права людини у міжнародному праві. Міжнародно-правові механізми захисту : підручник / В. В. Мицик. – Київ : Фенікс, 2010. – 722с.
44. Міжнародна правова допомога у кримінальному провадженні : навч. посіб. / [Л. Д. Удалова, Д. П. Письменний, О. Є. Омельченко та ін.]. – Київ : Центр навч. літ., 2015. – 240 с.
45. Міжнародне право: Підручник/ За ред.. Ліпкан В.А. - К. : КНТ, 2009. - 752с.
46. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини : посібник / [Т. Л. Сироїд, О. А. Гавриленко, Є. Б. Тітов, Л. О. Фоміна] ; за заг. ред. Т. Л. Сироїд. – Харків : ФОП Бровін О. В., 2018. – 292 с.

47. Міжнародні організації : навч. посіб. / [О. С. Кучик, І. Р. Суховолець, А. Б. Сельмах та ін.] ; за заг. ред. О. С. Кучика ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – 2-ге вид., перероб. і допов. – Київ : Знання, 2007. – 749 с.
48. Міжнародні організації : підручник / [В. В. Копійка, Ю. С. Скороход, В. М. Матвієнко та ін. ; за ред. В. В. Копійки] ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – 2-ге вид., перероб. і допов. – Київ : ВПЦ «Київ. ун-т», 2015. – 783с.
49. Мокій А. І. Міжнародні організації : навч. посіб. / А. І. Мокій, Т. П. Яхно, І. Г. Бабець. – Київ : Центр учб. літ., 2011. – 280 с
50. Муравйов В. Особливий характер правової систем Європейського Союзу. // Підприємство, держава і право, 2002. №8. - С. 86.
51. Нгуен Куок Динь. Международное публичное право. 2-х т. Перевод с франц. - К.: Сфера, 2001.
52. Опришко В. Питання гармонізації законодавства України з міжнародним правом //Право України. -1999. -№ 8. - С. 12-16.
53. Основи права Європейського Союзу : підручник / Т.М. Анакіна, О. А. Гавриленко, Ф. Крістані та ін. ; за ред. Т. Л. Сироїд. – Харків : Право, 2018. – 456 с.
54. Павлиш С. До питання про правовий статус консула. // Підприємство, господарство і право, 2002. - № 8. - С. 90.
55. Репецький В.М. Дипломатичне і консульське право: підручник.- 2-е вид. Перероб. і доп.- К.:Знання, 2006.- 372с.
56. Репецький В.М. Міжнародне гуманітарне право: підручник/ В.М.Репецький, В.М.Лисик.- К.: Знання, 2007.- 467с.
57. Руднева О. М. Міжнародні стандарти прав людини та їх роль у розвитку правової системи України : монографія / О. М. Руднева. – Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2010. – 352 с
58. Сироїд Т. Л. Міжнародний захист прав людини : навч. посіб. / Т. Л. Сироїд, Л. О. Фоміна. – Харків : Право, 2019. – 310 с.
59. Солоненко О. М. Міжнародна кримінальна юстиція: етапи становлення та розвитку / О. М. Солоненко. – Київ : Ліра-К, 2017. – 360 с
60. Тарасов О. В. Суб'єкт міжнародного права: проблеми сучасної теорії : монографія / О. В. Тарасов. – Харків : Право, 2014. – 512 с
61. Теличкін О.О. Суб'єкти правоохоронної діяльності міжнародних місій на користь миру // Вісник Національного університету внутрішніх справ. - 2004. - № 25. - С. 158-161.
62. Теорія та практика міжнародного кримінального права / С. С. Адрейченко, Н. А. Зелінська, Н. В. Дрьоміна-Волок, Д. О. Коваль. – Одеса : Фенікс, 2017. – 582 с

63. Тимченко Л.Д. Международное право. - Харьков, 1999.
64. Тускоз Жан. Міжнародне право: Підручник: Пер. з франц. К.: АртЕк, 1998. - 401с.
65. Фролова Л. О. Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження : наук.-практ. посіб. / Л. О. Фролова, Є. М. Блажівський, І. М. Козьяков. – Київ : Алерта, 2013. – 348 с
66. Цибуленко Є.М. Міжнародно-правове регулюван застосування звичайних озброєнь: Дис. ... канд. юрид. на; 12.00.11 / Київський ун-т ім. Тараса Шевченка. Інститут міжнародних відносин. - К., 1999. - 184 с.
67. Циганкова Т.М. Міжнародні організації: навч. посібник/ Т.М.Циганкова, Т.Ф.Гордеєва.- 2-е вид., перероб. І доп.- К.: КНЕУ, 2001.- 340с.
68. Цюрупа М. В. Міжнародне гуманітарне право : навч. посіб. / М. В. Цю- рупа. – Київ : Кондор, 2008. – 364 с
69. Черкес М.Ю. Міжнародне право: Підручник. - 2-е ви, стер. - (Вища освіта ХХІ століття). - К.: Знання, 2001. - 284 с.
70. Чубарев В.Л. Елементарний курс права міжнародних договорів: Навч. посібник. - К., 2001. -176 с.
71. Шатіло В.А. Проблеми імплементації та чинності норм міжнародного права у національному законодавстві України // Держава і право: 36. наук, праць. Спецвипуск. - К., Дніпропетр., 2003.-С. 242-246.
72. Шостко О. Ю. Протидія організованих злочинності в європейських країнах : монографія / О. Ю. Шостко. – Харків : Право, 2009. – 400 с
73. Щокін Ю. В. Міжнародно-правовий звичай: проблеми теорії і практики : монографія / Ю. В. Щокін ; Нац. ун-т «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». – Харків : Право, 2012. – 456 с
74. Ярмак В.Х. Міжнародне гуманітарне право, що застовується в період збройних конфліктів та імплементація його Україною: Автореф. дис. ... юрид. наук: 12.00.11 / Національ юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. - Х., 2003 19 с.

Інформаційні ресурси

1. Законодавство України. - Режим доступу:
<https://zakon.rada.gov.ua>
2. Офіційний сайт Організації Об'єднаних Націй. –
<http://www.un.org>
3. Офіційний сайт Європейського Суду з прав людини. –
<https://www.echr.coe.int>
4. Сторінка «Міжнародне право» в дистанційному навчанні на сайті НУ «Чернігівська політехніка». - Режим доступу:
<https://eln.stu.cn.ua/course/view.php?id=4324>

Додаток А. Словник основних термінів

Агреман – згода приймаючої держави на призначення певної особи в якості глави дипломатичного представництва акредитуючої держави.

Агресія – це злочин проти миру, який полягає у застосуванні збройної сили державою проти суверенітету, територіальної недоторканності чи політичної незалежності іншої держави або в будь-який інший спосіб, що не сумісний зі Статутом ООН.

Акреція — природне збільшення території держави внаслідок тривалого нагромадження (під впливом течії води) піску у дельті ріки або внаслідок появи острова вулканічного походження у межах територіальних вод.

Анексія — загарбання, насильницьке приєднання державою території, яка належить іншій державі або народу; грубе порушення норм міжнародного права і принципу самовизначення націй

Анклав – частина території однієї держави, що оточена з усіх боків сухопутною територією іншої держави або держав.

Апартеїд – міжнародний злочин: політика расової дискримінації та гноблення (наприклад, здійснювалася правлячими колами Південно-Африканської Республіки щодо корінного населення та інших етнічних груп неєвропейського походження), що передбачає позбавлення або істотне обмеження політичних, соціально-економічних і громадянських прав якоїсь групи населення аж до її територіальної ізоляції та геноциду.

Арбітраж — спосіб мирного вирішення спорів між державами через обрання сторонами у спорі арбітрів, які, керуючись міжнародним правом, розглядають справу і виносять обов'язкове для сторін рішення.

Аташе — молодший дипломатичний ранг співробітників посольств, місій та апарату відомств закордонних справ

Геноцид – міжнародний злочин, що здійснюється з наміром винищення повністю або частково окремих груп населення за національними, етнічними, расовими або релігійними мотивами.

Делімітація кордонів – договірне встановлення лінії державного кордону, що здійснюється за картами, як правило, великомасштабними, із детальним зображенням на них рельєфу, гідрографії, населених об'єктів.

Демаркація кордонів – визначення та позначення ліній державного кордону на місцевості відповідно до договорів про делімітацію кордону та доданих до них карт та описів.

Денонсація міжнародного договору – відмова держави від договору з попереднім повідомленням інших учасників, коли така відмова, її порядок і умови прямо передбачені договором.

Депозитарій – держава або міжнародна організація, що бере на себе зобов'язання зберігати текст міжнародного договору, документи про його ратифікацію, про приєднання до договору інших держав тощо

Держава – первинний та основний суб'єкт міжнародного права, а також учасник міжнародних відносин. Держава є поєднанням трьох елементів: певної території, населення та політичної організації (влади).

Держава прапора – держава, під прапором якої законно плаває певне судно.

Державний суверенітет — це верховенство держави у межах своєї території, самостійність та незалежність у взаємовідносинах з іншими державами.

Державоподібне утворення — це особлива історично сформована політико-релігійна або політико територіальна одиниця, що володіє частиною суверенних прав, притаманних суверенній державі.

Джентльменські угоди — це усні міжнародні договори, що мають характер морально-політичного зобов'язання, сторони яких вважають себе пов'язаними їх положеннями і вимагають один від одного їх поваги.

Дипломатичний протокол — сукупність загальноприйнятих правил поведінки, традицій та умовностей, яких обов'язково дотримуються уряди, дипломатичні представництва та офіційні особи

Екзекватура – це дозвіл країни перебування на виконання консульських функцій в узгодженому консульському окрузі.

Екстрадиція – видача злочинця державою, на території якої він знаходиться, іншій державі для притягнення його до кримінальної відповідальності або виконання вироку, що набрав чинності.

Імплементация — організаційно-правова діяльність держав з метою реалізації своїх міжнародно-правових зобов'язань

Капітуляція — це припинення воєнних дій на умовах, продиктованих переможцем.

Комюніке – офіційне урядове повідомлення про міжнародні переговори, угоди, важливі події у внутрішньому житті країни, про перебіг воєнних дій тощо.

Консульський округ — територія держави перебування, на якій відповідно до угоди між урядами договірних держав консул виконує свої обов'язки

Міжнародний договір — угода двох або більше держав щодо встановлення, зміни або припинення взаємних прав та обов'язків у політичних, економічних, соціальних, культурних або інших відносинах

Міжнародні ріки — ріки, що перетинають або розділяють територію двох або кількох держав і відкриті для торговельного судноплавства всіх країн

Міжнародні санкції — це засоби примусу, що застосовуються міжнародними організаціями або державами до держав, які здійснили найтяжчі міжнародні правопорушення

Міжнародно-правовий звичай — стереотипний спосіб поведінки, що склався в міжнародно-правовій практиці, юридично обов'язковий характер якого визнають суб'єкти міжнародного права.

Меморандум – дипломатичний документ відповідної держави, в якому докладно викладається погляд уряду з будь-якого міжнародного питання, дається аналіз тих або інших положень.

Мораторій – відстрочка на певний строк виконання державою своїх міжнародно-правових зобов'язань.

Нота – документ дипломатичної переписки.

Нунцій – дипломатичний представник Ватикану при уряді будь-якої держави.

Оголошення війни — початок юридичного стану війни, що тягне за собою настання для усіх воюючих сторін правових наслідків, передбачених законами і звичаями війни

Оптація — вибір громадянства при зміні державної належності території.

Парафування міжнародного договору — попереднє підписання міжнародного договору ініціалами уповноважених осіб, які брали участь у його виробленні.

Посол — голова дипломатичного представництва найбільш високого в протокольному відношенні рівня.

Преамбула — вступна частина якого-небудь міжнародного документа.

Пролонгація міжнародного договору — продовження терміну чинності договору з метою забезпечення його безперервності.

Промульгація міжнародного договору — офіційне опублікування міжнародного договору.

Протокол — офіційний документ (нерідко додаток до основного договору), за допомогою якого міжнародний договір доповнюється або уточнюється.

Репарація — вид матеріальної міжнародно-правової відповідальності, що передбачає відшкодування державою завданих нею під час воєнних дій збитків.

Репатріація — повернення емігрантів на батьківщину з поновленням їх у правах громадянства, які опинилися через певні обставини на території інших держав.

Репресалії — правомірні примусові дії держави на відновлення своїх прав, що порушені іншою державою, без застосування сили або погрози її застосування.

Реституція — повернення майна, неправомірно захопленого та вивезеного однією із воюючих держав з території іншої держави, яка є воєнним противником.

Ресторація — відновлення правопорушником попереднього стану та взяття ним відповідальності за всі несприятливі наслідки, завдані іншій державі.

Ратифікація — остаточне схвалення, затвердження уповноваженим органом держави міжнародного договору, що вказує на її згоду на

обов'язковість цього договору, який набуває юридичної сили лише після ратифікації

Ратифікаційна грамота – документ, що підтверджує ратифікацію міжнародного договору відповідним органом держави (парламентом).

Реторсії – правомірні примусові дії однієї держави у відповідь на недружній акт іншої держави, наприклад, дискримінацію фізичних або юридичних осіб.

Сатисфакція – форма міжнародно-правової відповідальності, яка полягає в тому, що держава-порушник задовольняє нематеріальні вимоги постраждалої держави. Види сатисфакції: вираження співчуття, публічне вибачення, покарання винних, надання особливих почесей постраждалим державі тощо.

Статус-кво – становище на міжнародній арені або у відносинах держав, що існує на цей момент або існувало у певний час у минулому.

Субституція – форма міжнародно-правової відповідальності держав (різновид реституції), що представляє собою заміну неправомірно знищеного або ушкодженого майна, будівель, транспортних засобів, художніх цінностей, особистого майна та ін.

Театр війни — сухопутна, повітряна та морська територія держав, а також відкрите море і повітряний простір над нею, у межах яких згідно з міжнародним правом можуть вестися військові дії

Територіальне море (територіальні води) — це морський пояс, розташований уздовж берега або безпосередньо за внутрішніми морськими водами, який не перевищує 12 морських миль і перебуває під повним суверенітетом прибережної держави.

Трансферт — передача населення території, яка перейшла від однієї держави до іншої, відповідно з одного громадянства до іншого.

Цесія – передача території однієї держави іншій за угодою між ними.

Додаток В. Питання підсумкового контролю з міжнародного публічного права

1. Поняття міжнародного публічного права
2. Предмет міжнародного публічного права
3. Метод міжнародного публічного права. Функції міжнародного публічного права

4. Система міжнародного публічного права
5. Поняття та класифікація суб'єктів міжнародного публічного права.
6. Держави як основні суб'єкти міжнародного публічного права.
7. Міжнародна правосуб'єктність націй і народів, які борються за незалежність.
8. Правосуб'єктність міжнародних організацій.
9. Особливості правосуб'єктності державоподібних утворень та інших учасників міжнародних відносин.
10. Поняття визнання та його юридичне значення.
11. Теорії визнання.
12. Форми та види визнання..
13. Поняття та принципи правонаступництва.
14. Об'єкти та види правонаступництва.
15. Поняття та характерні ознаки норм міжнародного права.
16. Класифікація міжнародно-правових норм за сферою дії
17. Класифікація міжнародно-правових норм за юридичною силою
18. Поняття та особливості основних принципів міжнародного права
19. Класифікація та зміст основних принципів міжнародного права.
20. Поняття джерел міжнародного права.
21. Види джерел міжнародного публічного права.
22. Договір у сучасному міжнародному праві.
23. Звичай у сучасному міжнародному праві.
24. Кодифікація міжнародного права. Постійна комісія з міжнародного права
25. Поняття та види території в міжнародному праві.
26. Поняття та склад державної території.
27. Державні кордони. Делімітація та демаркація кордонів.
28. Правовий режим державного кордону. Прикордонний режим
29. Міжнародно-правові підстави зміни державної території
30. Поняття населення в міжнародному праві.
31. Міжнародно-правове регулювання питань громадянства.
32. Міжнародно-правове регулювання питань множинності громадянства
33. Міжнародно-правове регулювання статусу осіб без громадянства.
34. Міжнародно-правове регулювання статусу іноземців.
35. Міжнародно-правове регулювання статусу біженців,
36. Політичний притулок, його види та умови надання
37. Поняття та класифікація прав людини.
38. Джерела міжнародного захисту прав людини.
39. Міжнародні механізми захисту прав людини.
40. Європейський суд з прав людини.
41. Поняття та види міжнародних спорів.
42. Поняття та класифікація мирних засобів розв'язання міжнародних спорів.
43. Дипломатичні (політичні) засоби вирішення міжнародних спорів
44. Правові (судові) засоби вирішення міжнародних спорів
45. Розгляд спорів у міжнародних організаціях
46. Поняття міжнародно-правової відповідальності.

47. Підстави міжнародно-правової відповідальності.
48. Види міжнародно-правової відповідальності.
49. Форми нематеріальної (політичної) відповідальності в міжнародному праві
50. Форми матеріальної міжнародно-правової відповідальності
51. Реалізація міжнародно-правової відповідальності
52. Поняття, джерела та принципи міжнародного кримінального права.
53. Міжнародний кримінальний суд.
54. Поняття та принципи міжнародного співробітництва у протидії злочинності
55. Правова допомога у кримінальних справах.
56. Міжнародно-правове регулювання інституту видачі осіб (екстрадиції).
57. Міжнародна організація кримінальної поліції (Інтерпол)
58. Поняття та джерела міжнародного гуманітарного права
59. Початок війни, його правові наслідки.
60. Учасники збройних конфліктів. Режим воєнного полону
61. Обмеження засобів і методів ведення війни
62. Режим воєнної окупації. Захист цивільних об'єктів і культурних цінностей під час збройних конфліктів
63. Нейтралітет у війні.
64. Закінчення війни, його міжнародно-правові наслідки
65. Поняття та джерела права міжнародних договорів.
66. Поняття міжнародного договору. Об'єкт міжнародного договору. Сторони в міжнародному договорі.
67. Класифікація міжнародних договорів
68. Форма та структура міжнародних договорів.
69. Процес укладення міжнародних договорів, його основні стадії
70. Надання згоди на обов'язковість міжнародного договору. Ратифікація договорів.
71. Набрання чинності міжнародним договором, його реєстрація та опублікування. Тлумачення міжнародних договорів.
72. Припинення, зупинення та визнання міжнародних договорів недійсними
73. Поняття та джерела права зовнішніх зносин.
74. Система органів зовнішніх зносин
75. Дипломатичні представництва, їх види та функції
76. Штат дипломатичного представництва. Процедура призначення та підстави припинення повноважень голови дипломатичного представництва.
77. Поняття та види дипломатичних привілеїв та імунітетів
78. Консульські установи, їх види та функції.
79. Штат консульської установи. Процедура призначення та підстави припинення повноважень голови консульської установи.
80. Поняття та ознаки міжнародної організації.

- 81.Класифікація міжнародних організацій
- 82.Організація Об'єднаних Націй: історія створення та правовий статус.
Членство в ООН.
- 83.Система головних органів ООН.
- 84.Міжнародні конференції